

Aan:
het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
t.a.v. de heer H. Vijlbrief
Postbus 20401
2500 EK 's-GRAVENHAGE

Assen, 31 mei 2022
Ons kenmerk 22/5.5/2022000837
Behandeld door de heer dr. I.R. de Lugt (0592) 36 50 23
Uw kenmerk DGKE-WO/22194675
Onderwerp: Reactie op MER/IEA en advies voor VKA inzake gaswinning VDW

Geachte heer Vijlbrief,

Bij brief van 3 mei 2022 stelt u ons in de gelegenheid te reageren op de MER fase 1 en de Integrale Effect Analyse (IEA) van het gaswinningsproject met de huidige naam VDW. U vraagt ons ook u te adviseren over de keuze van het voorkeursalternatief (VKA) voor de mijnbouwlocatie.

In de afgelopen periode zijn in de MER fase 1 (waaronder de Heritage Impact Assessment (HIA)) en IEA vele factoren onderzocht welke van invloed zijn op een objectieve keuze van de winningslocatie. Deze gegevens zijn samengebracht in de IEA en globaal besproken tijdens het bestuurlijk overleg van 14 april 2022. In uw brief van 3 mei 2022 geeft u aan dat op basis van de IEA en dit bestuurlijk overleg verschillende voorkeursalternatieven naar verwachting afvallen of op voorhand minder geschikt zijn. Wij willen u graag per onderwerp onze adviezen meegeven.

De winning van gas uit meerdere kleine velden in dit deel van Drenthe wordt door omwonenden als zeer ingrijpend ervaren. Een zorgvuldige besluitvorming die oog heeft voor alle belangen van de regio geeft aan dat er rekening gehouden wordt met de zorgen die leven onder de bevolking. In dit licht willen wij u laten weten dat de provincie Drenthe niet tegen gaswinning is, mits dit veilig is voor de inwoners en eventuele schade snel en ruimhartig gecompenseerd wordt. Echter, binnen de invloedssfeer van gaswinningsproject VDW bevindt zich een deel van het UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid. Dit vereist een zorgvuldige en integrale afweging omtrent gaswinning in het gebied, ter voorkoming van schade.

De combinatie UNESCO Werelderfgoed en gaswinning ligt binnen Nederland en internationaal onder een vergrootglas. De Rijksoverheid heeft het siteholderschap, en daarmee de bescherming van de kernkwaliteiten van het UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid, gedelegeerd aan de provincie Drenthe. De provincie Drenthe verwacht van diezelfde Rijksoverheid dan ook dat zij geen besluiten of maatregelen neemt die schade toebrengen aan dit Werelderfgoed. In de recent opgeleverde Heritage Impact Assessment fase 1 (HIA) is onderzocht in hoeverre de negen mogelijke boorlocaties schade zouden toebrengen aan het UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid.

Ons advies aan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat (EZK) is, om op grond van de HIA (zowel na fase 1 als later in fase 2) een integrale afweging te maken, samen met de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en eventuele overige betrokken ministeries, en daarin de belangen van gaswinning, de internationale verdragsverplichtingen van Nederland richting UNESCO Werelderfgoed en de afspraken tussen Nederland en België met betrekking tot het transnationale Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid zorgvuldig mee te wegen. Wij geven daarbij mee dat in hoofdstuk 9 van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving instructieregels zijn opgenomen ten aanzien van een projectbesluit, zoals bij deze gaswinning aan de orde is. Met artikel 9.2 (instructieregels voor Werelderfgoed en erfgoed op de Voorlopige Lijst werelderfgoed) legt het Rijk zichzelf de verplichting op geen projectbesluit vast te stellen waarbij de uitvoering van het project de kernkwaliteiten van Werelderfgoed aantast: "Er wordt geen projectbesluit door een van onze ministers vastgesteld voor het uitvoeren van een project dat de kernkwaliteiten van de werelderfgoederen en erfgoederen op de Voorlopige Lijst werelderfgoed bedoeld in artikel 7.4 eerste lid, aantast." In dit licht bezien achten wij de locaties 1 tot en met 4, 6 en 9 niet geschikt als VKA, omdat voor UNESCO Werelderfgoed uitgangspunt is dat landen maximaal rekening houden met de Uitzonderlijke Universele Waarden (OUV) en er aantoonbaar geen alternatieve opties zijn die het Werelderfgoed niet aantasten. Verder zijn voor dit cultureel erfgoed de mogelijkheden voor compenserende maatregelen zeer beperkt: de waarde van het erfgoed hangt namelijk samen met authenticiteit en is onvervangbaar.

Ons advies is:

Gaswinning in dit gebied dient geen schade toe te brengen aan het UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid en de aanwezige cultuurhistorische, landschappelijke, natuurlijke en archeologische waarden, zoals benoemd en gewaardeerd in gemeentelijk en provinciaal beleid. Nadrukkelijk wijzen wij u erop dat niet alleen de gebouwen, maar ook de landschappelijke inrichting deel uitmaken van de Uitzonderlijke Universele Waarden (OUV) van het erfgoed. De keuze voor een geschikt VKA voor de productielocatie dient dus, separaat van een beslissing over de toekomstige productie uit de gasvelden zelf, zeer zorgvuldig gemaakt te worden met inachtneming van de landschappelijke kwaliteiten van het erfgoed. Wij adviseren u tevens deze afweging te maken in samenwerking met overige betrokken ministeries.

De meeste alternatieve mijnbouwlocaties liggen op ongeveer één kilometer verwijderd van het Natura 2000 gebied Drents-Friese Wold & Leggerveld. De wet natuurbescherming (artikel 10, lid 1), alsmede de Vogel- en Habitatrichtlijn hebben algemene doelen ten behoeve van het beschermen en ontwikkelen van de natuur en het behouden en herstellen van biodiversiteit, soortenbescherming en waardevolle landschappen. De opdracht aan bestuursorganen is om in deze actief beleid te voeren.

De Wet natuurbescherming schrijft voor dat nadelige gevolgen voor planten en dieren zoveel als redelijkerwijs mogelijk is voorkomen moet worden, ongeacht of deze beschermd zijn of niet. Voor elk Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. Het is verboden om zonder vergunning een project te realiseren dat negatieve gevolgen kan hebben (ook door externe werking) op de instandhoudingsdoelstellingen van (de aangewezen habitattypen en -soorten van) een Natura 2000-gebied. Het bevoegd gezag hiervoor is de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. In de EIA wordt aangegeven dat de meeste VKA een (soms beperkt of tijdelijk) negatief effect hebben op beschermde soorten. Daarnaast is voor alle locaties sprake van extra stikstofdepositie in omliggende Natura 2000 gebieden. Dit is met name het geval tijdens de aanlegfase, maar in geval van locaties 7 en 8 is er ook sprake van stikstofdepositie in de gebruiksfase. Er kunnen echter blijkens de EIA mitigerende of compenserende maatregelen genomen worden.

Ons advies is:

Tijdens de aanleg en het gebruik van een productielocatie dient rekening gehouden te worden met de effecten op omliggende natuurgebieden, flora en fauna. Wij adviseren u om bij de selectie van het VKA een natuurtoets te doen en te kiezen voor een locatie waar deze effecten geminimaliseerd of gemitigeerd kunnen worden. Wij adviseren u als onderdeel van de vergunningen de aanvrager op te dragen mitigerende maatregelen te nemen. Dit geldt zowel voor het voorkomen van extra stikstofdepositie als voor nadelige effecten op (beschermde) soorten.

De Omgevingsvisie Provincie Drenthe (2018) benoemt zes verschillende kernkwaliteiten die de Drentse ruimtelijke identiteit inhoud geven. Het gaat om landschap, cultuurhistorie, aardkundige waarden, archeologie, rust en natuur. De mijnbouwlocaties bevinden zich in het Esdorpenlandschap, wat weer onderverdeeld is in de beekdalen, de essen, de veldontginningen (landbouwgronden) en de veld-

gronden (heide en bos). De MER fase 1 geeft aan dat alle locaties in meerdere of mindere mate negatief beïnvloed worden als ze als VKA aangewezen worden. Dit geldt in grote mate voor locatie 8, dat zich in het landschappelijk waardevolle essenlandschap bevindt. Het behoud en de bescherming van de archeologisch en cultuurhistorisch waardevolle essen staat centraal in de omgevingsvisie provincie Drenthe. Locaties 3 en 4 bevinden zich in veentjes en hebben een hoge archeologische verwachting, omdat ze niet alleen rituele deposities kunnen bevatten, maar ook vaak een belangrijke paleo-ecologische gegevensbron vormen.

Ons advies is:

Locatie 8 zien wij niet als geschikt alternatief aangezien dit het landschap op de es zwaar aantast. Voor de andere locaties adviseren wij u een zorgvuldige afweging te maken om tot het beste alternatief te komen.

Wij adviseren u als onderdeel van de vergunningverlening voor een beoogd VKA de aanvrager op te dragen een verkennend archeologisch booronderzoek uit te voeren, ook voor het tracé benodigd voor de gasleiding. Afhankelijk van de resultaten van het verkennende booronderzoek kan het gebied vrijgegeven worden of moet vervolgonderzoek (karterend booronderzoek of, wanneer een vindplaats is aangetroffen, een waarderend onderzoek) plaatsvinden.

In uw adviesvraag geeft u aan dat verschillende alternatieven (te weten 5, 8 en 9) naar verwachting afvallen, om redenen die onder meer van technische aard zijn. Wij adviseren u om uw beslissing voor een VKA niet te baseren op technische redenen, maar de door ons hierboven gegeven adviezen zwaarder mee te laten wegen.

Ons advies is:

Technische redenen mogen geen reden zijn om een minder geschikt voorkeursalternatief te selecteren in plaats van een locatie waar de impact op erfgoed, (cultuur)landschap en natuur minder is.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

mb/coll.

Afschrift aan:

- Provinciale Staten van Drenthe
- het Ministerie van OCW